

VẬN DỤNG SÁNG TẠO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH TRONG XÂY DỰNG CON NGƯỜI MỚI XÃ HỘI CHỦ NGHĨA Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

VŨ THỊ PHƯƠNG HẬU*

Tóm tắt: Trong bối cảnh hiện nay, việc xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa (XHCN) ở Việt Nam có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Để xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc, vững bước tiến vào kỷ nguyên phát triển mới của dân tộc, cần có những con người mới hội đủ các năng lực, phẩm chất, kỹ năng. Bài viết tập trung trình bày tư tưởng Hồ Chí Minh về con người mới XHCN, phân tích những yêu cầu, đặc điểm của con người mới xã hội chủ nghĩa theo tư tưởng của Người, đánh giá khái quát thực trạng xây dựng con người mới ở Việt Nam hiện nay; từ đó đề xuất những nhiệm vụ và giải pháp vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh vào thực tiễn nhằm xây dựng thành công con người Việt Nam mới trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: tư tưởng Hồ Chí Minh, con người, con người mới xã hội chủ nghĩa, vận dụng, sáng tạo.

Abstract: In the current context, the construction of a new socialist human being in Vietnam holds particularly significant importance. To firmly build and protect the Fatherland, and to steadily advance into a new era of national development, it is essential to cultivate new individuals who possess adequate capabilities, qualities, and skills. This article focuses on presenting Ho Chi Minh's ideology on the new socialist human being, analyzing the requirements and characteristics of this ideal according to his thought, providing a general assessment of the current situation of building new individuals in Vietnam; and thereby proposing tasks and solutions for applying Ho Chi Minh's ideology into practice to successfully construct the new Vietnamese person in the present stage.

Keywords: Ho Chi Minh's ideology, human being, new socialist human being, application, creativity.

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về con người mới XHCN

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm đến vấn đề con người. Người khẳng định: “Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết cần có những con người xã hội chủ nghĩa” (1). Con người mới XHCN theo tư tưởng Hồ Chí Minh là những người có phẩm chất và năng lực toàn diện, vừa

“hồng” vừa “chuyên”, đáp ứng đòi hỏi của xã hội mới về cả tư tưởng, đạo đức lẫn trí tuệ, cảm xúc, thể chất. Từ các quan điểm của Hồ Chí Minh, có thể khái quát những đặc trưng của mẫu hình con người mới XHCN như sau:

Vững vàng về lập trường tư tưởng, lý tưởng: con người mới trước hết phải có bản lĩnh chính trị kiên định, trung thành với lý tưởng độc lập dân tộc và chủ

nghĩa xã hội (CNXH). Hồ Chí Minh yêu cầu mỗi người dân, nhất là thế hệ trẻ, phải xác định cho mình mục tiêu, lý tưởng đúng đắn, có thể giới quan khoa học của chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng XHCN làm nền tảng. Người nhấn mạnh con người mới cần thấm nhuần tư tưởng XHCN, có ý thức làm chủ vận mệnh đất nước, sẵn sàng công hiến phục vụ nhân dân, Tổ quốc. Hồ Chí Minh khẳng định phải “có tư tưởng xã hội chủ nghĩa” đi đôi với có con người XHCN thì sự nghiệp xây dựng CNXH mới thành công.

Có đạo đức cách mạng trong sáng: đây là phẩm chất căn cốt (“hồng” là gốc) của con người mới mà Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng. Người đặt yêu cầu hàng đầu là “đức”, tức lòng yêu nước, yêu đồng bào, tinh thần cần, kiệm, liêm chính, chí công vô tư, tác phong khiêm tốn, giản dị, trung thực, dũng cảm. Con người mới XHCN phải không ngừng rèn luyện đạo đức cách mạng, chiến thắng chủ nghĩa cá nhân và những thói hư tật xấu do xã hội cũ để lại. Theo Hồ Chí Minh, mỗi người cần tự giác phấn đấu, tu dưỡng để hoàn thiện nhân cách, coi việc phục vụ Tổ quốc, nhân dân là lẽ sống cao đẹp. Người khẳng định “Con người xã hội chủ nghĩa là con người có đạo đức cần kiệm liêm chính, chí công vô tư” (2).

Giàu tri thức, có năng lực lao động sáng tạo: bên cạnh phẩm chất chính trị, đạo đức, con người mới cần có trình độ văn hóa, khoa học kỹ thuật xứng đáng với vai trò người làm chủ xã hội. Người mong muốn: “Ngày nay, Đảng yêu cầu cán bộ và đảng viên chẳng những thạo về chính trị mà còn phải giỏi về chuyên môn” (3). Hồ Chí Minh đòi hỏi thế hệ xây dựng CNXH phải “có học thức”, thành thạo về chuyên môn, nghề nghiệp (“chuyên”) để lao động đạt năng suất, chất lượng cao. Một con người mới lý tưởng phải phát triển toàn diện đức - trí - thể - mỹ, nghĩa là vừa hiểu biết về chính trị, xã hội, vừa có kiến thức chuyên môn sâu rộng, sức khỏe tốt, đời sống tinh thần phong phú.

Yêu nước, đoàn kết và nhân văn: Hồ Chí Minh luôn đề cao lòng yêu nước nồng nàn - truyền thống quý báu nhất của con người Việt Nam. Con người mới phải kế thừa và phát huy chủ nghĩa yêu nước đó trong điều kiện mới, gắn yêu nước với yêu CNXH. Cùng với đó, cần có ý thức cộng đồng, tinh thần đoàn kết, nhân ái, khoan dung đối với đồng bào, đồng chí. Hồ Chí Minh giáo dục thế hệ trẻ “yêu Tổ quốc, yêu đồng bào” như điều răn dạy đầu tiên. Con người mới XHCN không còn lối sống vị kỷ cá nhân,

mà biết “mình vì mọi người”, sống nhân hậu, chan hòa với tập thể, vì lợi ích chung của xã hội. Đặc điểm này thể hiện sự khác biệt căn bản giữa con người mới và con người của xã hội cũ: thay vì chủ nghĩa cá nhân, con người mới thấm nhuần chủ nghĩa tập thể, đặt Tổ quốc, nhân dân lên trên hết.

Có tinh thần thượng tôn pháp luật, lối sống văn minh: Hồ Chí Minh yêu cầu con người trong xã hội mới phải có tác phong lao động mới, yêu lao động và có kỷ luật, tổ chức. Con người mới XHCN phải bài trừ các thói hư tật xấu, hủ tục lạc hậu, xây dựng nếp sống có văn hóa, khoa học. Như vậy, một đặc trưng không thể thiếu của con người mới là lối sống lành mạnh, văn minh, có tinh thần kỷ luật và tác phong công nghiệp, phù hợp với xã hội hiện đại.

Tinh thần quốc tế trong sáng và ý thức tiếp thu tiến bộ nhân loại: Hồ Chí Minh không chỉ giáo dục lòng yêu nước mà còn đề cao tinh thần quốc tế vô sản, đoàn kết với bạn bè năm châu. Con người mới XHCN ở Việt Nam cần có tinh thần quốc tế trong sáng, vừa biết tự hào, giữ gìn bản sắc dân tộc, vừa sẵn sàng học hỏi cái hay, cái tiến bộ của nhân loại. Trong thời đại hội nhập, con người mới phải có tầm nhìn toàn cầu, biết tiếp thu tinh hoa văn hóa thế giới để phục vụ đất nước. Hồ Chí Minh khuyến khích cán bộ, thanh niên học hỏi kinh nghiệm các nước để xây dựng nước nhà. Ngày nay, trước yêu cầu trở thành “công dân toàn cầu”, con người Việt Nam càng cần trau dồi ngoại ngữ, tri thức hiện đại, nâng cao năng lực hội nhập nhưng không đánh mất bản sắc. Đây cũng là một yêu cầu đối với con người mới XHCN trong bối cảnh toàn cầu hóa.

Tóm lại, theo tư tưởng Hồ Chí Minh, con người mới XHCN phải được phát triển toàn diện cả về phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống, trí tuệ, năng lực lao động và sức khỏe. Người nhấn mạnh sự hài hòa giữa “hồng” (đạo đức, lý tưởng) và “chuyên” (kiến thức, kỹ năng) trong mỗi con người. Đồng thời, hai mặt này phải luôn gắn bó chặt chẽ với nhau trong quá trình rèn luyện và cống hiến. Con người mới vừa phải tự tu dưỡng, phấn đấu hoàn thiện bản thân, vừa phải tích cực tham gia cải tạo xã hội - tức là sống và hành động vì sự nghiệp chung của CNXH. Mẫu hình con người lý tưởng đó chính là mục tiêu hướng tới của công tác giáo dục, rèn luyện ở nước ta suốt nhiều thập kỷ qua.

2. Thực trạng xây dựng con người mới XHCN ở Việt Nam hiện nay

Trong những thập niên qua, công cuộc xây dựng

con người mới XHCN ở Việt Nam đã đạt được nhiều kết quả quan trọng, song cũng đứng trước không ít thách thức. Trước hết, dưới sự lãnh đạo của Đảng, chúng ta đã hình thành một thể hệ con người Việt Nam mới, có những chuyển biến tích cực về nhận thức và phẩm chất so với trước. Giáo dục và đào tạo được mở rộng,

Chủ tịch Hồ Chí Minh ân cần hỏi thăm ông Tám Danh, nghệ sĩ cải lương Nam Bộ tại Đại hội Văn nghệ toàn quốc lần thứ III (1-12-1962) - Ảnh: Tư liệu

nâng cao dân trí, đào tạo nguồn nhân lực phục vụ phát triển đất nước. Trình độ học vấn của người dân không ngừng tăng, tỷ lệ biết chữ gần như phổ cập, hàng triệu lao động có tay nghề, chuyên môn. Đại bộ phận thế hệ trẻ ngày nay có lý tưởng yêu nước, ý thức vươn lên xây dựng quê hương, tiếp thu nhanh khoa học kỹ thuật hiện đại. Nhiều gương người tốt, việc tốt, điển hình tiên tiến trên các lĩnh vực đã xuất hiện, thể hiện sinh động những phẩm chất của con người mới XHCN: lao động quên mình, cống hiến sáng tạo, vì cộng đồng. Các phong trào như “Thanh niên xung phong”, “Đền ơn đáp nghĩa”, “Xóa đói giảm nghèo”... đã thu hút đông đảo người dân tham gia, thể hiện tinh thần nhân ái, đoàn kết và trách nhiệm xã hội cao - những phẩm chất mà Hồ Chí Minh hằng mong muốn ở con người Việt Nam.

Bên cạnh đó, Đảng và Nhà nước đã ban hành nhiều chủ trương, chính sách nhằm xây dựng con người phát triển toàn diện. Trong thời kỳ đổi mới, văn kiện các kỳ Đại hội Đảng đều nhấn mạnh nhiệm vụ xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc gắn với xây dựng con người về tư tưởng, đạo đức, lối sống. Đặc biệt, Nghị quyết Trung ương 9 khóa XI (2014) về xây dựng văn hóa, con người Việt Nam đã đề ra hệ giá trị chuẩn mực cho con người Việt Nam thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa: yêu nước, nhân ái, nghĩa tình, trung thực, đoàn kết, cần cù, sáng tạo... Những định hướng đó thể hiện sự kế thừa tư tưởng Hồ Chí Minh

và quyết tâm chính trị trong việc hình thành lớp người mới đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước bền vững. Thực tế, việc quán triệt lời dạy của Bác Hồ về vai trò con người đã thấm sâu trong nhận thức của hệ thống chính trị. Đảng, Nhà nước ta luôn “quán triệt sâu sắc và vận dụng sáng tạo” lời dạy “muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, phải

có con người xã hội chủ nghĩa” của Người vào công cuộc xây dựng văn hóa, con người Việt Nam hiện nay. Nhờ đó, nhiều chỉ tiêu phát triển con người của Việt Nam đã được cải thiện đáng kể: chỉ số phát triển con người (HDI) thuộc nhóm cao so với các nước có cùng mức thu nhập, tuổi thọ trung bình, trình độ học vấn, thu nhập bình quân đầu người đều tăng. Có thể nói, quá trình xây dựng con người mới XHCN ở nước ta đã đạt được những kết quả bước đầu, tạo nền tảng nhân lực quan trọng cho công cuộc đổi mới và hội nhập.

Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu, thực trạng xây dựng con người mới ở Việt Nam còn nhiều hạn chế, bất cập so với yêu cầu đặt ra. Trước hết, về mặt đạo đức, lối sống, một bộ phận không nhỏ người dân, thậm chí trong cán bộ, đảng viên, có biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống. Các giá trị truyền thống tốt đẹp như lòng nhân ái, tinh trung thực, tinh thần trách nhiệm ở một số nơi bị mai một dần. Đạo đức xã hội có mặt xuống cấp đáng lo ngại, thể hiện qua những hành vi ứng xử thiếu văn hóa, vi phạm chuẩn mực xảy ra trong đời sống hằng ngày. Tệ nạn xã hội như tham nhũng, ma túy, cờ bạc, bạo lực gia đình, tội phạm vị thành niên vẫn diễn biến phức tạp. Lối sống thực dụng, chạy theo đồng tiền ảnh hưởng từ mặt trái kinh tế thị trường khiến một số người xa rời lý tưởng, sống thiếu hoài bão, ngại khó ngại khổ. Những hiện tượng này cho thấy mục tiêu hình thành con người mới

XHCN với đạo đức trong sáng, lối sống lành mạnh còn chưa đạt như mong muốn.

Về mặt ý thức, kỷ luật và tinh thần cộng đồng, vẫn còn tình trạng đề cao cái tôi, thiếu ý thức tôn trọng kỷ cương, luật pháp ở một bộ phận dân cư. Tình trạng vi phạm luật giao thông, hành vi thiếu ý thức nơi công cộng... phản ánh hạn chế trong giáo dục ý thức công dân. Tinh thần tập thể, ý thức cộng đồng đôi khi bị lu mờ trước lợi ích cá nhân. Trong các cơ quan nhà nước, văn hóa công sở, văn hóa công vụ chưa cao, còn hiện tượng thiếu trách nhiệm, “đùn đẩy, né tránh” công việc khó, gây phiền hà cho người dân... Những điều này trái ngược với phẩm chất tận tụy, chí công vô tư mà Hồ Chí Minh đề ra cho con người mới.

Đặc biệt, lĩnh vực giáo dục - đào tạo con người vẫn chưa đáp ứng đầy đủ yêu cầu xây dựng con người mới. Mặc dù đã có nhiều cố gắng, nền giáo dục nước ta còn những hạn chế, mất cân đối giữa dạy chữ và dạy người. Nhiều cơ sở giáo dục, gia đình và xã hội chưa phối hợp chặt chẽ trong việc giáo dục nhân cách cho thế hệ trẻ. Chương trình và phương pháp giáo dục còn nặng về truyền thụ kiến thức hàn lâm, chạy theo thành tích thi cử, xem nhẹ giáo dục đạo đức, lối sống, kỹ năng sống cho học sinh. Không ít học sinh, sinh viên học rất giỏi về lý thuyết, nhưng thiếu kỹ năng thực hành, kỹ năng tự lập tối thiểu; nhiều bạn trẻ thông thạo công nghệ, nhưng chưa được trang bị đầy đủ về lý tưởng, đạo đức, lối sống.

Những hạn chế trên có nhiều nguyên nhân, cả chủ quan lẫn khách quan. Mặt trái của kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế đã tác động mạnh đến giá trị và chuẩn mực xã hội, trong khi công tác tư tưởng, văn hóa đôi lúc chưa theo kịp để định hướng. Sự phối hợp giữa các môi trường giáo dục (gia đình, nhà trường, xã hội) còn lỏng lẻo. Một số cấp ủy, chính quyền địa phương chưa thực sự quan tâm đúng mức đến xây dựng đời sống văn hóa, môi trường lành mạnh cho cộng đồng. Công tác quản lý văn hóa, thông tin trên internet, mạng xã hội còn bất cập. Bản thân mỗi cá nhân cũng có lúc thiếu ý thức tự rèn luyện, chạy theo lối sống dễ dãi. Tất cả những điều đó khiến việc xây dựng con người mới XHCN gặp không ít khó khăn trong thực tiễn.

Bức tranh thực trạng cho thấy, bên cạnh những kết quả tích cực, việc xây dựng con người mới ở Việt Nam hiện nay vẫn chưa đạt như kỳ vọng. Sự hình thành nhân cách, phẩm chất con người mới là một quá

trình lâu dài và phức tạp, chịu ảnh hưởng của nhiều yếu tố kinh tế, xã hội. Những hạn chế về đạo đức, lối sống, ý thức kỷ luật... trong một bộ phận nhân dân đặt ra yêu cầu cấp bách phải có các giải pháp đồng bộ, hiệu quả hơn để bồi dưỡng, phát triển con người Việt Nam toàn diện. Do đó, việc vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm khắc phục hạn chế, tiếp tục xây dựng con người mới XHCN ở nước ta là nhiệm vụ mang ý nghĩa cấp thiết trong giai đoạn hiện nay.

3. Giải pháp vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong thực tiễn để xây dựng con người mới

Xuất phát từ những vấn đề thực trạng và trên nền tảng tư tưởng Hồ Chí Minh, chúng ta cần triển khai đồng bộ nhiều giải pháp để xây dựng con người mới XHCN ở Việt Nam hiện nay. Trước hết, cần tập trung vào những giải pháp chủ yếu sau:

Một là, tăng cường giáo dục tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh cho toàn xã hội

Đây là giải pháp hàng đầu nhằm xây dựng nền tảng tư tưởng vững chắc và phẩm chất đạo đức cho con người mới. Cần tiếp tục đẩy mạnh thực hiện Chỉ thị 05-CT/TW của Bộ Chính trị về học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh một cách thiết thực, hiệu quả. Nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh về con người - đặc biệt là đức tính cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư và tinh thần “phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân” - phải được tuyên truyền sâu rộng, trở thành nội dung giáo dục thường xuyên trong nhà trường, cơ quan, đoàn thể. Các cấp, các ngành cần đổi mới phương thức giáo dục đạo đức, lối sống cho phù hợp với từng đối tượng, lứa tuổi; kết hợp giáo dục chính khóa với sinh hoạt ngoại khóa, văn hóa văn nghệ, hoạt động trải nghiệm để thấm nhuần tư tưởng, đạo đức Hồ Chí Minh. Đặc biệt, trong bối cảnh hiện nay, cần tận dụng sức lan tỏa của các phương tiện truyền thông mới để truyền bá những giá trị nhân văn Hồ Chí Minh đến giới trẻ một cách sinh động, hấp dẫn. Việc giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh không chỉ cung cấp tri thức mà quan trọng hơn là giúp mỗi người tự soi, tự sửa, noi gương Bác rèn luyện từ suy nghĩ đến hành vi hằng ngày.

Hai là, chú trọng rèn luyện đạo đức cách mạng, đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân

Hồ Chí Minh luôn coi “nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân” là nhiệm vụ then chốt trong xây dựng con người mới. Do đó, cần đề cao hơn nữa việc tu dưỡng đạo đức trong các tổ chức Đảng, chính quyền và đoàn thể quần chúng. Mỗi cán bộ, đảng viên phải thực sự gương mẫu về đạo đức,

lối sống, “thực sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư” như lời Bác dạy, qua đó làm gương cho quần chúng. Kiên quyết đấu tranh với các biểu hiện suy thoái đạo đức, lối sống trong nội bộ, xử lý nghiêm những trường hợp tham nhũng, tiêu cực, thiếu gương mẫu. Đồng thời, đẩy mạnh giáo dục quần chúng, đặc biệt là thanh thiếu niên, về tác hại của lối sống ích kỷ, thực dụng; cổ vũ lối sống đẹp, sống có ích. Công tác tự phê bình và phê bình theo tư tưởng Hồ Chí Minh cần được phát huy trong mọi tổ chức, cộng đồng để mỗi cá nhân biết nhìn nhận khuyết điểm và giúp nhau tiến bộ. Song song đó, xây dựng môi trường văn hóa - xã hội đề cao các giá trị chân - thiện - mỹ, lên án cái xấu, cái ác; qua đó tạo áp lực dư luận tích cực, giúp ngăn ngừa và đẩy lùi chủ nghĩa cá nhân, lối sống sai lệch.

Ba là, phát huy vai trò nêu gương của những nhân tố điển hình, xây dựng môi trường xã hội tích cực

Hồ Chí Minh chỉ rõ “phương pháp xây dựng con người là nêu gương người tốt, việc tốt”. Vì vậy, một giải pháp quan trọng là phát hiện, tuyên dương kịp thời các gương điển hình tiên tiến trên mọi lĩnh vực, từ những anh hùng lao động, chiến sĩ thi đua cho đến những tấm gương bình dị trong đời sống có nghĩa cử cao đẹp. Các phong trào thi đua yêu nước cần gắn với nội dung học tập gương Bác Hồ, chọn lọc và nhân rộng các cá nhân tiêu biểu để mọi người học tập. Bên cạnh đó, cần tạo dựng môi trường xã hội lành mạnh để nuôi dưỡng những phẩm chất tốt đẹp. Gia đình, nhà trường và cộng đồng phải phối hợp chặt chẽ trong giáo dục con người. Gia đình quan tâm dạy dỗ con cháu từ tấm bé về đạo đức, lối sống; nhà trường kết hợp chặt giữa dạy chữ và dạy người, chú trọng giáo dục kỹ năng sống, lý tưởng sống; xã hội xây dựng đời sống văn hóa, môi trường pháp luật nghiêm minh để hỗ trợ quá trình hình thành nhân cách. Như Hồ Chí Minh từng lưu ý, cần kết hợp giáo dục gia đình, nhà trường và xã hội một cách hài hòa để tạo nên “hệ sinh thái” giáo dục đồng bộ. Một môi trường xã hội tích cực, nơi điều hay lẽ phải được coi trọng, cái xấu bị phê phán, chính là mảnh đất màu mỡ cho con người mới XHCN phát triển.

Bốn là, cải cách căn bản, toàn diện giáo dục - đào tạo theo hướng phát triển toàn diện con người

Giáo dục giữ vai trò quyết định trong việc hình thành con người mới, do đó cần thực hiện tốt Kết luận số 91-KL/TW ngày 12-8-2024 của Bộ Chính trị về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 29-NQ/TW, ngày 4-11-2013 của Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa

XI “về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế”. Chương trình giáo dục các cấp cần cân đối hài hòa giữa dạy kiến thức, kỹ năng với dạy đạo đức, lối sống, giá trị sống. Cần giảm tải những nội dung hàn lâm không cần thiết, tăng cường giáo dục công dân, đạo đức, lịch sử, văn hóa ngay từ bậc phổ thông để bồi dưỡng nhân cách, lòng yêu nước cho học sinh. Đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tính chủ động, sáng tạo và giáo dục trải nghiệm để học sinh không chỉ hiểu biết mà còn biết làm, biết sống. Chú trọng trang bị kỹ năng sống (như kỹ năng tự phục vụ, làm việc nhóm, xử lý tình huống...) vốn đang là điểm yếu của giới trẻ hiện nay. Cần nâng cao chất lượng đội ngũ giáo viên cả về chuyên môn lẫn phẩm chất sư phạm, bởi thầy cô giáo chính là những tấm gương gần gũi ảnh hưởng trực tiếp đến học sinh. Một nội dung không thể thiếu là giáo dục lý tưởng, truyền thống trong nhà trường: các môn học lịch sử, giáo dục công dân phải làm sống động tấm gương Bác Hồ, các anh hùng dân tộc, truyền thống cách mạng... để khơi dậy lòng tự hào, ý thức trách nhiệm ở thế hệ trẻ. Đổi mới giáo dục phải hướng tới mục tiêu cuối cùng là hình thành lớp trẻ Việt Nam “phát triển toàn diện hướng đến chân - thiện - mỹ”, thấm nhuần tinh thần dân tộc, nhân văn, dân chủ, khoa học - như Đảng ta đã đề ra.

Năm là, xây dựng đời sống kinh tế, xã hội công bằng, nhân ái, tạo tiền đề cho phát triển con người

Hồ Chí Minh chỉ rõ sau khi đất nước độc lập, cần hết sức chăm lo đời sống nhân dân, thực hiện tốt các chính sách xã hội để mọi người có điều kiện phát triển. Do đó, song hành với giáo dục - tư tưởng, phải không ngừng cải thiện môi trường kinh tế, xã hội theo hướng tiến bộ, nhân văn. Cần tiếp tục thực hiện các chính sách xóa đói giảm nghèo, nâng cao thu nhập, phúc lợi cho người dân, bởi vật chất quyết định ý thức - đời sống được nâng cao thì người dân mới có điều kiện chăm lo học hành, văn hóa, đạo đức. Đồng thời, đẩy mạnh xây dựng xã hội dân chủ, công bằng, thượng tôn pháp luật, để ai cũng “sống, làm việc theo Hiến pháp và pháp luật”, rèn luyện ý thức công dân và niềm tin vào công lý. Quan tâm giải quyết tốt các vấn đề xã hội bức xúc (thất nghiệp, bất bình đẳng, tội phạm...) nhằm tạo môi trường ổn định, an toàn cho sự phát triển nhân cách. Thực hiện tốt chính sách đền ơn đáp nghĩa, an sinh xã hội theo lời dạy của Bác trong Di chúc đối với mọi tầng lớp

nhân dân, kể cả những người yếu thế, thiết thời, để “không ai bị bỏ lại phía sau”. Một xã hội nhân ái, đoàn kết và công bằng chính là nơi những giá trị của con người mới được nuôi dưỡng và tỏa sáng.

Sáu là, phát huy vai trò của các tổ chức đoàn thể và cộng đồng trong việc hình thành con người mới

Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể nhân dân (Công đoàn, Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ, Hội Nông dân, Hội Cựu chiến binh...) cần tích cực tham gia giáo dục, vận động hội viên, quần chúng thực hiện lối sống mới. Các phong trào quần chúng như “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”, “Xây dựng gia đình văn hóa”, “Thanh niên lập nghiệp, tuổi trẻ giữ nước”... nên được đẩy mạnh với nội dung phong phú, thu hút sự hưởng ứng rộng rãi. Thông qua hoạt động thực tiễn trong các phong trào tập thể, mỗi cá nhân sẽ được rèn luyện tinh thần trách nhiệm, kỹ năng làm việc nhóm, ý thức vì cộng đồng - những phẩm chất của con người mới. Ở cộng đồng dân cư, cần phát huy hương ước, quy ước văn hóa, xây dựng tình làng nghĩa xóm gắn bó, tương trợ, phòng chống tệ nạn. Vai trò giáo dục của người cao tuổi, các vị chức sắc tôn giáo, người có uy tín trong dòng họ, cộng đồng cũng nên được đề cao nhằm uốn nắn kịp thời những lệch lạc trong lối sống giới trẻ. Sức mạnh cộng đồng kết hợp với giáo dục của các đoàn thể sẽ tạo thành môi trường xã hội lành mạnh, nơi cái tốt được khuyến khích, cái xấu bị bài trừ, thúc đẩy hình thành con người mới.

Ngoài ra, cần nhấn mạnh vai trò tự giáo dục, tự rèn luyện của mỗi cá nhân. Hồ Chí Minh từng nói: “Tu dưỡng đạo đức cách mạng là công việc suốt đời”. Do đó, mỗi người dân Việt Nam cần ý thức rõ trách nhiệm hoàn thiện bản thân, không ngừng học tập nâng cao hiểu biết, tu dưỡng phẩm chất. Thanh niên cần nuôi hoài bão, lý tưởng, “đâu cần thanh niên có, đâu khó có thanh niên”, không ngại gian khổ để trưởng thành. Mỗi người lao động cần tự giác nâng cao tay nghề, kỷ luật, đổi mới sáng tạo trong công việc. Mỗi cán bộ, đảng viên càng phải gương mẫu học Bác từ những việc nhỏ nhất, thật sự là công bộc tận tụy của dân. Sự nỗ lực tự thân của hàng triệu cá nhân sẽ tạo nên sức mạnh cộng hưởng to lớn, quyết định thành công của sự nghiệp xây dựng con người mới.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về con người và xây dựng con người mới XHCN là di sản lý luận vô giá, có ý nghĩa chỉ đạo sâu sắc đối với sự nghiệp cách mạng Việt Nam. Những nội dung chủ yếu của tư tưởng đó - từ quan niệm coi con người là

mục tiêu, động lực của cách mạng; đề cao đạo đức, tài năng của con người mới; cho đến phương pháp nêu gương, “trồng người” - đã được Đảng và Nhà nước ta quán triệt trong suốt quá trình lãnh đạo đất nước. Trong công cuộc đổi mới và hội nhập hôm nay, xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện càng được đặt lên hàng đầu như một nhiệm vụ trọng tâm và lâu dài. Thực tiễn cho thấy, nhân tố con người có ý nghĩa quyết định đối với thành bại của công cuộc phát triển. Việc không ngừng bồi dưỡng, phát huy những con người có đủ phẩm chất, năng lực, kỹ năng chính là chìa khóa để đưa dân tộc ta tiến nhanh, tiến vững chắc trong kỷ nguyên phát triển mới ■

V.T.P.H

1. *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 12, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, tr.604.
2. *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 14, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, tr.140.
3. *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 13, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, tr.69.

Tài liệu tham khảo

1. *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 15, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011.
 2. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2003.
 3. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2006.
 4. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2016.
 5. Nguyễn Quý Thanh, Trần Thành Nam, *Giáo dục con người Việt Nam phát triển toàn diện trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa*, Tạp chí *Cộng sản*, 10-2020.
 6. Tô Huy Rúa (chủ biên), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển con người*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2015.
 7. Vũ Văn Hiền, *Rọi sáng tinh thần “Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân” trong xây dựng con người mới*, Tạp chí *Cộng sản*, 8-2019.
- Ngày Tòa soạn nhận bài: 15-3-2025; Ngày phân biên, đánh giá, sửa chữa: 15-4-2025; Ngày duyệt đăng: 25-4-2025.